

Bram van Bommel: ‘Actiever sturen is echt noodzakelijk’

Telen in veenarm substraat vereist meer kennis en aandacht van kwekers

De transitie naar duurzaam substraat is in volle gang. Producenten en kwekers moeten naast veen alternatieven, bij voorkeur hernieuwbare organische grondstoffen inzetten. Die hebben andere eigenschappen. Terwijl producenten deze inpassen en aan structurele beschikbaarheid werken, stellen kwekers zich in op een actievere teeltwijze. ‘Kweken op de automatische piloot wordt riskanter; frequent meten en bijsturen bepalen het nieuwe doen’, zegt Bram van Bommel van Kekkilä-BVB.

Auteur: Jan van Staalduinen

Diverse substraatprocenten en kwekers deden de laatste jaren verslag van hun zoektocht naar duurzame substraatmengsels met (veel) minder veen. De rode draad in die verhalen is dat je in mengsels met een groter aandeel alternatieve grondstoffen (kokos, houtvezel, bark, compost, perlite, klei et cetera) best goed kunt telen, maar dat de foutmarges kleiner zijn dan in veenrijk substraat.

De ervaringen bij Kekkilä-BVB zijn niet anders. Accountmanager boomkwekerij Bram van Bommel en productmanager Lizet Coppoolse vertellen hoe de Fins-Nederlandse substraatproducent vorm en inhoud geeft aan de transitie.

Veen moeilijk te evenaren

‘We hebben nu zo’n tien jaar ervaring met substraatmengsels die minder veen bevatten, maar veen is en blijft moeilijk te evenaren’, zo steekt Van Bommel van wal. ‘Geen enkele andere grondstof is zo veelzijdig en vergevingsgezind. Dat maakt onze gezamenlijke zoektocht ook zo uitdagend. Er moeten nieuwe mengsels komen met minder impact op het milieu, maar waarin planten niet minder goed mogen presteren, want achteruitgang wil niemand. Om dat

mogelijk te maken, moet de teeltsturing wel worden verfijnd. Actiever sturen is echt noodzakelijk. Wie op de automatische piloot door blijft telen, zal eerder tegen problemen aanlopen.’ [3389] Volgens Bram van Bommel en Lizet Coppoolse blijft de mondiale vraag naar substraat stijgen. In Europa zijn de eerste stappen naar verduurzaming al gezet.

Eigenschappen veranderen

Veen heeft nagenoeg ideale fysische eigenschappen, zoals een goede lucht-vochtverhouding, een goede vochtbuffer, een stabiele structuur en buffering van voedingsstoffen en zuurtegraad.

‘Als je veen vervangt door andere grondstoffen, zullen de eigenschappen van het substraat veranderen’, merkt Coppoolse op. ‘Dat effect wordt groter naarmate het aandeel veen kleiner wordt. Uiteraard maakt het ook uit welke alternatieve grondstoffen ervoor in de plaats komen en hoe de onderlinge verhoudingen zijn. Toch is het bijna onvermijdelijk dat zo’n nieuw substraat een eigen gebruiksaanwijzing heeft. Dat hoeft geen probleem te zijn, maar het kost tijd om die te doorgronden en de teeltsturing daarop af te stemmen.’

Voorzichtigheid troef

Om die reden is voorzichtigheid troef en verdienen proeven of teelten met nieuwe mengsels een eigen aanpak. Meedraaien in een kraanvak dat is ingesteld op een ander, veenrijk substraatrecept, draait meestal uit op een teleurstelling, weet Van Bommel uit ervaring. 'Substraten met minder veen hebben meestal een droger karakter, een hogere pH en een kleinere buffer voor voedingsstoffen', aldus de accountmanager. 'Daar zul je de watergift en de basisbemesting aan moeten aanpassen. Vanwege de geringere buffer voor water en voedingsstoffen moet je wat vaker en in kleinere beurten water geven. Een ander punt van aandacht, zeker in het begin van een teelt, is de stikstoffixatie en de omzetting van bepaalde stikstofcomponenten in opneembaar nitraat. Bij de langzaamwerkende meststoffen die in de boomkwekerij de boventoon voeren, zal dat niet zo snel een probleem zijn, maar toch. Tel daar de grotere gevoeligheid voor pH-verloop bij op, en het is duidelijk dat je zo'n groeimedium anders moet benaderen dan het vertrouwde veenmengsel waarmee je als teler kon lezen en schrijven.'

Klei en houtvezel

Alternatieve grondstoffen waarmee al de nodige ervaring is opgedaan, zijn onder andere kokos, compost en houtvezel. Ook klei mag in dit rijtje worden genoemd, vooral vanwege het grote bufferende vermogen voor nutriënten. Van Bommel en Coppoolse zien deze minerale

grondstof dan ook een comeback maken. Zij verwachten ook een toename in het gebruik van houtvezel, dat vrij dichtbij (Ardennen, Sauerland) wordt gewonnen, een relatief duurzaam karakter heeft en leverbaar is in uiteenlopende gradaties van grof tot fijn. Van Bommel tekent daarbij aan dat hout een relatief zachte fijne vezel geeft, die je eenvoudig kunt comprimeren. 'Vooral bij fijne houtvezel kan dat leiden tot een lagere oppotreferentie, wat betekent dat je met een kuub substraat minder potten kunt vullen. Alertheid en bijsturen moeten dus al aan de oppotlijn beginnen.'

Beschikbaarheid en kwaliteit

De lijst met alternatieve grondstoffen is moeiteloos uit te breiden en aan die groei lijkt voorlopig geen einde te komen. Het hoeft geen nadeel te zijn om het in de breedte te zoeken; het kan zelfs gunstig uitpakken, zolang de beschikbaarheid en kwaliteit van de grondstoffen maar gegarandeerd zijn.

'Het is dringen op de grondstoffenmarkt. Daarom steken wij veel energie in het onderzoek naar en het borgen van de beschikbaarheid en de kwaliteit van grondstoffen met potentie', zegt Coppoolse in dat verband. 'Voor kwekers is het goed om te weten dat onze grondstoffen en substraatmengsels gecertificeerd zijn door RHP. Dat impliceert dat er een heel traject van onderzoek en ontwikkeling aan vooraf is gegaan.'

Terug naar de oorsprong

Kekkilä-BVB heeft niet alleen hoge verwachtingen van de fijne en grove houtvezel die het onder de merknaam BVB Lignima heeft geïntroduceerd. Ook voor levend veenmos (*Sphagnum*) ziet het bedrijf perspectief. Een duurzaam en hernieuwbaar perspectief bovendien, want het periodiek oogsten van veenmos in daarvoor aangewezen gebieden hoeft niet ten koste te gaan van natuurwaarden en het milieu, als dit op verantwoorde wijze wordt beheerd. 'Veenmos heeft qua teelteigenschappen veel gemeen met het dieper gelegen veen, dat uit afgestorven veenmos bestaat', zegt Van Bommel. 'Bovendien is het de enige alternatieve grondstof die van nature relatief zuur is. In de zachtfruitteelt en zuurminnende boomkwekerijgewassen zijn in de loop der jaren goede ervaringen opgedaan met onze mengsels met veenmos, dat bij ons BVB Accretio heet.' Coppoolse merkt op dat de gehele substraatketen, inclusief kwekers en retailers, zich zal moeten instellen op een cradle-to-cradle-benadering, waarin hergebruik van grondstoffen een gegeven wordt. 'Dat kan betekenen dat substraten die na beëindiging van een teelt als restproduct achterblijven, na hygiënisering en bewerking opnieuw als grondstof beschikbaar komen.'

Kennis verdiepen en verbreden

De account- en productmanager stellen vast dat substraatproducenten en hun afnemers goed op weg zijn om de duurzaamheidsdoel-

Volgens Bram van Bommel en Lizet Coppoolse blijft de mondiale vraag naar substraat stijgen. In Europa zijn de eerste stappen naar verduurzaming al gezet.

Houtvezel (links fijn, rechts grof) is een hernieuwbare, duurzame grondstof met gunstige eigenschappen.

stellingen te realiseren die afgelopen najaar zijn verwoord in het Convenant Milieu-impact potgrond en substraten. Om zijn klanten daarbij zo goed mogelijk te begeleiden, timmert Kekkilä-BVB bovendien flink aan de weg met de BVB Colleges. In deze een- of meerdaagse workshops wordt de substraatkennis van kwekers verdiept en verbreed.

‘Om nieuwe grondstoffen en substraten tot hun recht te laten komen, moet je thuis zijn in de fysische, chemische en biologische processen die daarin plaatsvinden’, licht Coppoolse toe. ‘Niet alle kwekers hebben die kennis in huis of paraat. Lange tijd was dat ook minder nodig, omdat je in veen zo gemakkelijk kunt telen.’ Van Bommel vult aan: ‘Veen is een hufterproof

substraat, veenarme mengsels zijn dat in mindere mate. Zo simpel is het gewoon. Kwekers van vaste planten en bomen zullen hun teelten daarom intensiever moeten monitoren en vaker moeten bijsturen in de watergift en de bemesting. In onze colleges zetten we de aandachtspunten op een rij en leggen onze experts uit hoe je daar het beste mee om kunt gaan. In mijn dagelijkse contacten met kwekers merk ik dat ze die kennis goed in zich opnemen en toepassen.’

‘Veen is hufterproof, veenarme mengsels zijn dat in mindere mate’

Geen precedent scheppen

Voor telers die op de goede weg zijn en duurzame, soms zelfs volledig veenvrije mengsels gebruiken, heeft de accountmanager nog een boodschap. ‘Het is goed om vooruitstrevend te zijn, maar wees voorzichtig met het in de markt zetten van veenvrije productlijnen’, zegt hij. ‘Wat nu een USP lijkt, kan morgen tegen je werken als retailers meer verwachten dan je kunt waarmaken. Bovendien moet de discussie helemaal niet gaan over veenvrij, maar over duurzaam substraat. Alternatieve grondstoffen zijn niet per definitie duurzamer. De substraatbranche is in Europees verband bezig om de milieupact van allerlei grondstoffen in kaart te brengen.’

‘Het lijkt ons verstandig om dat proces niet in de wielen te rijden’, vult Coppoolse aan. ‘Ondertussen moeten we vooral blijven zoeken naar alternatieven, want het staat als een paal boven water dat de vraag naar substraat wereldwijd hard blijft groeien.’

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!